

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.financniarbitr.cz

Evidenční číslo:

5787/2013

Registrační číslo (uvádějte
vždy v korespondenci):

23/PS/2013

N á l e z

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 9. 1. 2013 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu ■ (dále též „Navrhovatelka“), proti instituci, Česká spořitelna, a.s., se sídlem Olbrachtova 1929/62, 140 00 Praha 4, IČ 452 44 782, zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze, oddíl B, vložka 1171 (dále též „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci vydání dvojnásobku životního minima jednotlivce a částky 1.700 Kč takto:

- I. Instituce, Česká spořitelna, a.s., se sídlem Olbrachtova 1929/62, 140 00 Praha 4, IČ 452 44 782, je podle § 451 odst. 1 ve spojení s § 456 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, povinna vydat Navrhovatelce ■ částku ve výši 6.820 Kč (slovy šest tisíc osm set dvacet korun českých), a to do tří dnů od právní moci tohoto nálezu.**
- II. V části na vrácení částky 1.700 Kč se návrh Navrhovatelky podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**
- III. Instituce, Česká spořitelna, a.s., se sídlem Olbrachtova 1929/62, 140 00 Praha 4, IČ 452 44 782, je podle § 17a zákona o finančním arbitrovi povinna zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč (slovy patnáct tisíc korun českých), protože arbitř v nálezu částečně vyhovuje návrhu Navrhovatelky. Sankci je Instituce povinna uhradit ve lhůtě do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu na účet Kanceláře finančního arbitra vedený u České národní banky, č. 19-3520001/0710, var. symbol 232013, konst. symbol 558.**

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Návrhem na zahájení řízení se Navrhovatelka domáhala proti Instituci vydání částky ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce a vrácení částky 1.700 Kč, kterou na výzvu Instituce uhradila.

Finanční arbitr pro účely tohoto řízení zjistil, že Navrhovatelka uzavřela s Institucí dne 29. 5. 1996 Smlouvu o sporožirovém účtu (dále též „Smlouva o účtu“), na základě které jí Instituce zřídila účet č. ■■■. Instituce dne 4. 4. 2004 změnila číslo účtu Navrhovatelky na číslo ■■■ (dále též „Účet“). Dne 2. 6. 2004 uzavřela Navrhovatelka s Institucí Dohodu o změně Smlouvy o účtu a dne 3. 8. 2005 Dvustranné ujednání o poskytování souboru produktů a služeb Výhodný program v rámci sporožirového účtu číslo ■■■.

Dne 25. 9. 2006 uzavřela Navrhovatelka s Institucí Smlouvu o poskytnutí úvěru na sporožirovém účtu (dále též „Smlouva o kontokorentu“). Dne 17. 6. 2009 uzavřela Navrhovatelka s Institucí Dohodu o změně Smlouvy o účtu, kterou se Smlouva o účtu změnila na Smlouvu o sporožirovém účtu Osobní účet (dále též „Smlouva o osobním účtu“). Podle čl. 5 Smlouvy o osobním účtu se ostatní práva a povinnosti smluvních stran touto smlouvou výslovně neupravené řídí platnými Všeobecnými obchodními podmínkami České spořitelny, a.s., které jsou nedílnou součástí Smlouvy o osobním účtu. Pro účely tohoto řízení vychází finanční arbitr ze znění Všeobecných obchodních podmínek České spořitelny, a.s. účinného od 1. 4. 2011, (dále též „Všeobecné podmínky“).

Na právní vztah založený Smlouvou o osobním účtu se uplatní zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“), a zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o platebním styku“). Podle přechodného ustanovení § 144 odst. 6 zákona o platebním styku se „[p]rávní vztahy mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. dne 1. 11. 2009 – pozn. finančního arbitra) řídí tímto zákonem, i když vznikly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“.

Smlouva o účtu je smlouvou o běžném účtu podle § 708 an. obchodního zákoníku a současně rámcovou smlouvou o platebních službách podle § 74 odst. 1 písm. a) zákona o platebním styku, neboť Instituce se zavázala provádět pro Navrhovatelku platební transakce ve smlouvě předem neurčené. Smluvní vztah mezi Navrhovatelkou a Institucí je vztahem mezi uživatelem platebních služeb a poskytovatelem platebních služeb.

Podle článku 12.1 Všeobecných podmínek je Osobní účet jedním z druhů platebních účtů zřizovaných bankou (Institucí) na základě uzavřené smlouvy s klientem (Navrhovatelkou). Podle čl. 9.1 Všeobecných podmínek se smlouvou o platebním účtu banka (Instituce) zavazuje zřídit od určité doby v určité měně platební účet pro klienta (Navrhovatelku), přijímat na zřízený platební účet peněžní prostředky, vyplácet z něj peněžní prostředky nebo z něj či na něj provádět jiné platební transakce.

Účet vedený Navrhovatelce Institucí je platebním účtem podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o platebním styku, neboť slouží k provádění platebních transakcí.

Podle § 74 odst. 2 zákona o platebním styku může rámcová smlouva o platebních službách stanovit podmínky pro vedení platebního účtu. Podle části „10. Vedení účtu“, čl. 10.2 Všeobecných podmínek je banka (Instituce) oprávněna nakládat s peněžními prostředky na platebním účtu, stanoví-li tak právní předpis, smlouva o platebním účtu (zde Smlouva o osobním účtu), Všeobecné podmínky nebo jiné smluvní ujednání mezi bankou (Institucí) a klientem (Navrhovatelkou). Jiným smluvním ujednáním je v tomto případě Smlouva o kontokorentu. Podle téhož ustanovení Všeobecných podmínek je banka (Instituce) oprávněna odepsat peněžní prostředky mj. na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí příslušného soudu nebo orgánu státní správy. Vedení platebního účtu sice nepředstavuje samo o sobě platební službu, z materiálního hlediska je dohoda o podmínkách vedení platebního účtu součástí smlouvy o platebních službách a podléhá jejímu režimu. Z toho důvodu je vedení platebního účtu natolik úzce spojeno s poskytováním platebních služeb, že spor z vedení platebního účtu je sporem při poskytování platebních služeb ve smyslu § 1 písm. a zákona o finančním arbitrovi.

Inkaso (v tomto případě neprovedené), tedy převod peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává platební příkaz příjemce, je platební službou ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) bod 2., příp. d) bod 2. zákona o platebním styku. Navrhovatelka v případě inkasa vystupuje ve vztahu k Instituci jako plátce (tj. ten, z jehož účtu mají být peněžní prostředky odepsány), Instituce vystupuje ve vztahu k Navrhovatelce jako poskytovatel platebních služeb plátce.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelkou a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb při poskytování platebních služeb podle § 1 písm. a) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatelky

Navrhovatelka tvrdí, že dne 14. 9. 2012 navštívila pobočku Instituce, aby zjistila stav na Účtu, neboť Instituce neprovedla její trvalý příkaz (*podle údajů na Výpisu se ve skutečnosti jednalo o neprovedení inkasa – pozn. finančního arbitra*). V té době nevěděla, že je na Účet vedena exekuce. Zaměstnankyně Instituce Navrhovatelku informovala o probíhající exekuci a doporučila jí podat výpověď Smlouvy o osobním účtu, což Navrhovatelka na místě učinila. Zároveň uhradila na žádost Instituce částku 1.700 Kč jako pohledávku při zrušení účtu.

Dne 15. 9. 2012 obdržela Navrhovatelka Exekuční příkaz. Z poučení v něm obsaženém Navrhovatelka zjistila, že jí Instituce měla ponechat na Účtu částku ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce. Navrhovatelka Instituci proto vyzvala ke zjednání nápravy, ta jí však odmítla tuto částku vydat s tím, že si o ni měla včas požádat.

6. Tvrzení Instituce

Instituce namítá, že pravomoc finančního arbitra k rozhodování sporu mezi ní a Navrhovatelkou není dána, neboť převod peněžních prostředků prováděný na základě jiných právních skutečností než pokynů plátce či příjemce není platební službou ve smyslu § 3 zákona o platebním styku.

Instituce pak popisuje, že dne 7. 9. 2012 obdržela Exekuční příkaz, na základě kterého provedla rezervaci volných peněžních prostředků na Účtu ve výši 7.242,50 Kč (tedy prostředků do výše volného kladného zůstatku na Účtu) a posléze dalších prostředků došlých na Účet ve výši 19.489 Kč, celkem tedy 26.731,50 Kč. Dne 8. 9. 2012 a 9. 9. 2012 provedla Navrhovatelka z Účtu platby ve výši 1.200 Kč a 149,22 Kč, které Instituce zúčtovala v souladu se Smlouvou o kontokorentu do debetu na Účtu. Dne 13. 9. 2012 Instituce neprovedla z Účtu inkaso ve výši 9.213 Kč, protože na ně nebyl na Účtu dostatek volných prostředků, když kladný zůstatek Instituce v celé výši rezervovala z důvodu probíhající exekuce a z poskytnutého úvěru ve výši 10.000 Kč již Navrhovatelka vyčerpala částku 1.349,22 Kč (*tzv. že na Účtu byl podle tvrzení Instituce použitelný zůstatek 8.650,78 Kč – pozn. finančního arbitra*).

Instituce tvrdí, že Navrhovatelka požádala dne 14. 9. 2012 ze své iniciativy o zrušení Účtu (zaměstnankyně Instituce uvedly, že si nejsou vědomy, že by tento postup Navrhovatelce doporučovaly), Instituce proto Účet zrušila. V souvislosti se zrušením Účtu požadovala Instituce splacení pohledávky, která na Účtu vznikla zúčtováním plateb ze dne 8. 9. 2012 a 9. 9. 2012, poplatků a úroků. Takto zúčtovaná částka byla 1.407,04 Kč, Instituce však požadovala částku 1.700 Kč, neboť v den zrušení účtu nelze vyčíslit přesnou výši dlužné částky „z důvodu neproúčtovaných poplatků a úroků, případně nezaúčtovaných obrátů a čekajících budoucích obrátů“. Navrhovatelka tuto částku zaplatila dne 14. 9. 2012. Dne 19. 9. 2012 Instituce Navrhovatelce rozdíl mezi zaplacenou a dlužnou částkou zaslala na adresu, kterou Navrhovatelka uvedla ve Výpovědi, a vyplatila dne 24. 9. 2012.

Po zrušení účtu Instituce převedla zarezervované prostředky na svůj vnitřní účet, neboť peněžní prostředky rezervované z důvodu exekuce nemohou být vyplaceny majiteli účtu. Navrhovatelce tak Instituce nemohla na její žádost vyplatit částku dvojnásobku životního minima jednotlivce, neboť Navrhovatelka o výplatu požádala až po zrušení Účtu. Ke dni zrušení účtu však přestala existovat pohledávka z účtu, která byla předmětem exekuce, a nárok majitelky se transformoval do jiné pohledávky vůči Instituci, na kterou nelze vztáhnout právo na výplatu dvojnásobku životního minima jednotlivce. Instituce dosud neobdržela vyrozumění o nabytí právní moci Usnesení o nařízení exekuce, proto jsou peněžní prostředky stále uloženy na vnitřním účtu Instituce.

Podle názoru Instituce výjimka ze zákazu dispozic s peněžními prostředky na účtu stanovená ustanovením § 304b odst. 1 občanského soudního řádu neznamena, že částka dvojnásobku životního minima jednotlivce představuje nezabavitelnou částku, která nemůže být předmětem exekuce a je exekucí nepostižitelná. Tato výjimka ze zákazu dispozic s peněžními prostředky stanoveného v § 304 odst. 1 a 3 občanského soudního řádu se vztahuje pouze na tyto zákazy, a to od okamžiku doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (resp. exekučního příkazu) až do okamžiku jejího provedení. Zákon pouze stanoví, že až do okamžiku provedení exekuce může povinný s částkou odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce nakládat, jelikož se na ni nevztahují zákazy dispozic.

Pokud by zákonodárce zamýšlel konstruovat částku dvojnásobku životního minima jednotlivce jako nezabavitelnou částku nepostižitelnou výkonem exekuce, učinil by tak jiným způsobem. V této souvislosti Instituce poukázala na úpravu nezabavitelné částky u výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, která nezabavitelnou částku formuluje (na rozdíl od formulace zvolené v případě dvojnásobku životního minima jednotlivce) výslovně.

Instituce tuto úpravu považuje za logickou vzhledem k tomu, že na rozdíl od příjmu ze mzdy peněžní prostředky na účtu u peněžního ústavu nebývají obvykle jediným příjmem povinného.

Instituce postupuje v souladu se zákonem, když k okamžiku, kdy má podle § 307 odst. 1 a 2 občanského soudního řádu exekuci provést, ji provede včetně částky dvojnásobku životního minima jednotlivce, pokud se tato částka na účtu v tomto okamžiku nachází a povinný předtím nepožádal Instituci výslovně o její výplatu.

Rovněž další ustanovení občanského soudního řádu se zmiňují jen o provedení exekuce příkázáním pohledávky z účtu „odesláním pohledávky a jejího příslušenství z účtu a jejím vyplacením oprávněnému“, a to z peněžních prostředků na účtu povinného ke dni, kdy se má exekuce provést, nestanoví však, že by z provedení exekuce byla jakákoli částka vyloučena. Ustanovení § 307 odst. 1 občanského soudního řádu nedává Instituci prostor, aby v okamžiku, kdy má provést exekuci, na účtu povinného zadržela částku ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce.

Instituce taktéž považuje za zákonný svůj postup, kdy částku dvojnásobku životního minima jednotlivce neponechá po doručení exekučního příkazu na účtu k volné dispozici, nýbrž ji vyplatí povinnému pouze na výslovnou (písemnou či ústní) výzvu. Tento postup podle jejího názoru také odpovídá účelu ustanovení § 304b občanského soudního řádu, kterým je zajistit povinnému minimální měsíční příjem k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. Toto ustanovení neobsahuje jasná pravidla, jak by mělo být při jeho realizaci postupováno, proto je třeba při jeho výkladu postupovat analogicky dle obdobných právních předpisů, zejména § 304a občanského soudního řádu, a dále vycházet z účelu tohoto ustanovení.

Pokud by Instituce částku dvojnásobku životního minima jednotlivce ponechala po doručení exekučního příkazu na účtu k volné dispozici, mohla by být vyčerpána zcela pro jiný účel, než ustanovení § 304b občanského soudního řádu sleduje, nebo by mohla být čerpána jinou osobou než povinným, pokud by měla k účtu dispoziční oprávnění. Instituci by takový postup rovněž neumožnil splnit povinnost uloženou § 304b odst. 3 občanského soudního řádu, resp. § 304b odst. 2 občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 – oznámit soudu výplatu peněžních prostředků povinnému, neboť by nemohla garantovat, že byly prostředky vyplaceny právě povinnému.

Výklad Instituce podporuje také novela občanského soudního řádu účinná od 1. 1. 2013, když podle novelizovaného ustanovení § 304b občanského soudního řádu peněžní ústav vyplatí peněžní prostředky ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce povinnému jen na jeho žádost a nejvýše jednou.

Instituce zdůraznila, že za řádné provedení exekuce příkázáním pohledávky z účtu odpovídá oprávněnému, který by se v případě nesprávného postupu mohl vůči ní domáhat neoprávněně zadržených prostředků.

7. Dokazování a hodnocení důkazů

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona

o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy; při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy.

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů bere za prokázané, že:

- (1) Instituce obdržela dne 7. 9. 2012 v 0:05 hod. Exekuční příkaz; to vyplývá z Exekučního příkazu a potvrzení o jeho doručení Instituci.
- (2) Z Výpisu a Přehledu autorizací je dále patrné, že dne 6. 9. 2012 v 15:08 hod. Navrhovatelka provedla platební transakci prostřednictvím platební karty ve výši částky 262,27 Kč (ve Výpise označenou jako „platba kartou 0609“), kterou Instituce odepsala z Účtu dne 7. 9. 2012 (není však známo, v kolik hodin) a zůstatek na Účtu pak byl 7.242,50 Kč.
- (3) Dne 8. 9. 2012 Instituce odepsala z Účtu částku 1.200 Kč (ve Výpise označenou jako „výběr hotovosti ATM 0809“) a dne 9. 9. 2012 částku 149,22 Kč (ve Výpise označenou jako „platba kartou 0709“). Dne 12. 9. 2012 došly na Účet peněžní prostředky ve výši 19.489 Kč (ve Výpise označené jako „mzda / spoření“). To vyplývá z Výpisu.
- (4) Dne 13. 9. 2012 nebylo z Účtu provedeno inkaso ve výši 9.213 Kč (ve Výpise označeno jako „neproved. Inkaso 12“ a „nedostatečný disponibilní zůstatek na účtu - rezervace“); to vyplývá z Výpisu.
- (5) Dne 14. 9. 2012 podala Navrhovatelka Výpověď, jak vyplývá z Výpovědi, a zaplatila na pokladně Instituce částku 1.700 Kč; to prokazuje doklad o hotovostní platební operaci ze dne 14. 9. 2012. Stejného dne Instituce z Účtu odepsala částky 26.731,50 Kč (označená ve Výpise jako „část.rez.exek“), 2 Kč (označená ve Výpise jako „za platbu z/do jiné banky“), 5 Kč (označená ve Výpise jako „za položky“) a 50,86 Kč (označená ve Výpise jako „za vedení Osobního účtu“) a připsala na něj částky 0,04 Kč (označená ve Výpise jako „kreditní úrok“) a 1407,04 Kč (označená ve Výpise jako „pohledávka-zruš.úctu“);
- (6) Navrhovatelka požádala Instituci o vydání dvojnásobku životního minima jednotlivce dopisem datovaným 2. 11. 2012 (Navrhovatelka sice nepředložila důkaz o doručení tohoto dopisu Instituci, Instituce však jeho doručení nepopírá a naopak svým dopisem ze 13. 11. 2012 na tento dopis reaguje; to vyplývá z dopisu Navrhovatelky adresovaného Instituci ze dne 2. 11. 2012 a dopisu Instituce adresovaného Navrhovatelce ze dne 13. 11. 2012).

Finanční arbitr se v otázce vzneseného nároku Navrhovatelky na vyplacení částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce zabýval zejména právními otázkami, zda byla Instituce oprávněna:

- neumožnit Navrhovatelce dispozici s prostředky ve výši odpovídající dvojnásobku životního minima, které se nacházely na Účtu v době doručení Exekučního příkazu Instituci;
- požadovat po Navrhovatelce výslovnou žádost k výplatě dvojnásobku životního minima jednotlivce;
- odepsat z Účtu částku odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce;
- neprovést dne 13. 9. 2012 inkasní platbu ve výši 9.213 Kč.

Finanční arbitr se v této souvislosti zabýval relevantní právní úpravou týkající se předmětu sporu, která je obsažena zejména v ustanoveních § 304 odst. 1 a 3, § 304b, § 306 odst. 1 a 2 a § 307 odst. 1 až 5 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012.

Podle § 304 odst. 1 a 3 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí, že „[v] nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu soud přikáže peněžnímu ústavu, aby od okamžiku, kdy mu bude usnesení doručeno, z účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství nevyplácel peněžní prostředky, neprováděl na ně započtení a ani jinak s nimi nenakládal. Nařídí-li soud výkon rozhodnutí na více účtů povinného, uvede v usnesení také pořadí, v jakém z nich bude vymáhaná pohledávka odepsána. Povinný ztrácí okamžikem, kdy je peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, právo vybrat peněžní prostředky z účtu, použít tyto prostředky k platbám nebo s nimi jinak nakládat, a to do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství.“

Podle § 304a občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí:

„(1) Zákazy uvedené v § 304 odst. 1 a 3 neplatí, jde-li o peněžní prostředky, které jsou povinným určeny pro výplatu mezd (platů), náhrad mezd (platů) a dalších plnění, která nahrazují odměnu za práci, jeho zaměstnancům, splatných ve výplatním termínu nejbližší následujícím po dni, kdy bylo peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí; mzdy (platy), náhrady mezd (platů) a plnění, která nahrazují odměnu za práci, splatné v dalších výplatních termínech již z pohledávky z účtu nelze do zániku výkonu rozhodnutí hradit.

(2) Peněžní prostředky uvedené v odstavci 1 peněžní ústav vyplatí povinnému, jestliže mu předloží své písemné prohlášení, v němž uvede účel platby, celkovou částku a jména zaměstnanců s uvedením výše mzdy (platu), náhrady mzdy (platů) nebo jiných plnění, která nahrazují odměnu za práci, jež jim mají být vyplaceny; ...“

Podle § 304b občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí:

„(1) Zákazy uvedené v § 304 odst. 1 a 3 se nevztahují na peněžní prostředky do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu. Má-li u jednoho peněžního ústavu povinný více účtů, použije se věta první pouze u jednoho z těchto účtů.

(2) Výplatu peněžních prostředků povinnému podle odstavce 1 oznámí peněžní ústav soudu, který nařídil výkon rozhodnutí“.

Podle § 306 odst. 1 a 2 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí, že „[n]ařízení výkonu rozhodnutí se vztahuje až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství na pohledávku povinného z účtu ve výši, v jaké byly na účtu peněžní prostředky v okamžiku, v němž bylo peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, jakož i na pohledávku z účtu, která vznikla tím, že na účet došly peněžní prostředky dodatečně, nejpozději však do šesti měsíců ode dne, kdy bylo peněžnímu ústavu doručeno vyrozumění podle § 305; povinnost peněžního ústavu provést opravné zúčtování podle zvláštního zákona a ustanovení § 304a tím nejsou dotčeny. Provedením (§ 307, § 308, § 309a odst. 1 a 3) výkon rozhodnutí zaniká.“

Podle § 307 odst. 1 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí:

„(1) Výkon rozhodnutí se provede odepsáním vymáhané pohledávky a jejího příslušenství z účtu a jejím vyplacením oprávněnému. Byl-li výkon rozhodnutí nařízen na více účtů povinného, provede peněžní ústav výkon rozhodnutí z jednotlivých účtů podle pořadí uvedeného v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.

(2) Peněžní ústav provede výkon rozhodnutí ve dni, který následuje po doručení vyrozumění podle § 305; není-li však pohledávka povinného z účtu ještě splatná, provede peněžní ústav výkon rozhodnutí ve dni, který následuje po její splatnosti. Výkon rozhodnutí se provede i tehdy, postačuje-li pohledávka povinného z účtu jen k částečnému uspokojení oprávněného.

(3) Nebyla-li podle odstavce 2 vymáhaná pohledávka a její příslušenství zcela uhrazena, provede peněžní ústav výkon rozhodnutí také ve dni následujícím po dni, v němž na účet dojdou peněžní prostředky v takové výši, která je potřebná k plnému uspokojení oprávněného. Nedojde-li k tomu do šesti měsíců ode dne doručení vyrozumění podle § 305, provede peněžní ústav výkon rozhodnutí ohledně dodatečně došlých peněžních prostředků rovněž ve dni, který následuje po uplynutí uvedené doby, popřípadě oprávněnému sdělí, že na účtu povinného nebyly peněžní prostředky. Pohledávku z účtu peněžní ústav odepíše a oprávněnému ji vyplatí i tehdy, nepostačuje-li k jeho plnému uspokojení.

(4) Odepsanou pohledávku z účtu povinného je peněžní ústav povinen oprávněnému vyplatit, i když má vůči němu peněžitou pohledávku, kterou by jinak mohl započíst.

(5) Provedením výkonu rozhodnutí se peněžní ústav zproští v rozsahu plnění vyplaceného oprávněnému své povinnosti vůči povinnému.“

Finanční arbitr z úpravy obsažené v občanském soudním řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 dovozuje, že od okamžiku, kdy peněžní ústav obdrží usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu, platí pro peněžní prostředky převyšující částku dvojnásobku životního minima jednotlivce (jednou na všech účtech povinného, které peněžní ústav pro povinného vede) zákaz, aby je peněžní ústav vyplácel, prováděl na ně započtení a jinak s nimi nakládal. Na peněžní prostředky odpovídající částce dvojnásobku životního minima jednotlivce se tento zákaz nevztahuje a naopak se k nim váže právo povinného s nimi disponovat stejným způsobem jako před nařízením výkonu rozhodnutí. Současně finanční arbitr dovozuje, že ze zkoumané právní úpravy neplyne povinnost peněžního ústavu o právu na prostředky odpovídající dvojnásobku životního minima dlužníka informovat, ale také neplyne právo peněžního ústavu po povinném požadovat, aby o výplatu prostředků do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce žádal výslovně v tom smyslu, že požaduje výplatu právě těchto prostředků, a ani z ní výslovně neplyne, zda je zákaz pouze dočasný nebo trvalý.

Finanční arbitr při rozhodování o návrhu nemohl opomenout, že je orgánem veřejné moci a podle čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky „[s]tátní moc slouží všem občanům a lze jí uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon“. Obdobně podle čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod „[s]tátní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví“. I podle ustanovení § 2 odst. 2 správního řádu platí, že „[s]právní orgán uplatňuje svou pravomoc pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem nebo na základě zákona svěřena, a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena“. K tomu si ještě finanční arbitr připomněl, že Ústavní soud se vyjádřil k povinnosti zákonodárce formulovat pravidla chování jasným a srozumitelným způsobem a následkům v případě, že této povinnosti zákonodárce nedostojí, když v nálezu ze dne 30. 11. 1990, sp. zn. II. ÚS 485/98, uvedl, že „[z]ákonodárce nedostál své povinnosti podle čl. 1 Ústavy České republiky formulovat pravidla chování v právních předpisech jasným a jednoznačným způsobem a orgány výkonné moci svým postupem porušily základní práva stěžovatele... Úmysl zákonodárce upravit osvobození od daně z nemovitostí jen na určitou skupinu případů proto nebyl vyjádřen způsobem, který odpovídá požadavkům na určitost a jasnost právních předpisů v podmínkách právního státu (čl. 1 Ústavy ČR). Toto pochybení proto musí jít k tíži zákonodárce...“.

Jakkoli se může tedy zdát, že není správné, aby dlužník, který neplní svoje závazky, byl chráněn před svým věřitelem tím, že jeho peněžní prostředky, které má na účtu u každého peněžního ústavu, nelze až do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce postihnout výkonem rozhodnutí, nelze citovaná ustanovení § 304a a § 304b občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, s přihlédnutím ke shora uvedenému, zvláště pak k judikatuře týkající se požadavku na zákonodárce, vyložit jinak, než tak, jak dospěl finanční arbitr v tomto nálezu.

Instituce argumentuje, že povinnost podat výslovně formulovanou žádost, na základě které může být povinnému vyplacen dvojnásobek životního minima jednotlivce, lze dovodit z účelu ustanovení § 304b a dále analogicky podle § 304a občanského soudního řádu, podle kterého se zákazy zajišťující průběh exekuce neuplatní na prostředky z účtu povinného, které jsou určeny pro výplatu mezd, náhrad mezd a dalších plnění, které nahrazují odměnu za práci zaměstnanců povinného.

Předpokladem výplaty peněžních prostředků podle § 304a občanského soudního řádu je písemné prohlášení povinného peněžnímu ústavu, v němž povinný uvede účel platby, celkovou částku peněžních prostředků a jména konkrétních zaměstnanců s uvedením mzdy, která jim má být vyplacena. V tomto případě celkovou výši odměny za práci zaměstnanců povinného nelze předem určit, neboť zákon nemůže předjímat ani počet zaměstnanců, ani výši mzdy jednotlivého zaměstnance. U dlužníka, fyzické osoby, nezaměstnávajícího žádné zaměstnance, zákonodárce výslovně vymezil kategorii dvojnásobku životního minima jednotlivce. V tomto případě není nutné, aby povinný výši částky, která mu má být vyplacena, specifikoval, neboť výše částky životního minima jednotlivce je stanovena v § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

V případě ustanovení § 304a občanského soudního řádu je tedy prohlášení povinného nutným předpokladem toho, aby Instituce mohla výplatu peněžních prostředků realizovat, neboť bez takového prohlášení jí nemůže být známo, zda konkrétní povinný vůbec může tuto žádost uplatnit (zda má nějaké zaměstnance), ani v jaké výši mají být peněžní prostředky vyplaceny. V případě ustanovení § 304b občanského soudního řádu tomu tak není, toto ustanovení lze naopak použít i bez výslovně formulované žádosti povinného a není tedy namístě aplikovat zde analogicky § 304a občanského soudního řádu. Pro analogii v otázce žádosti povinného není vůbec místo. Naopak posuzuje-li finanční arbitr právní úpravu příkázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu ve znění občanského soudního řádu účinném do 31. 12. 2012, musí konstatovat, že ač jsou si instituty vyplacení peněžních prostředků podle § 304a a § 304b občanského soudního řádu podobné, zákonodárce zjevně pro výplatu peněžních prostředků podle § 304a stanovil podmínku prohlášení, kterou naopak pro § 304b nestanovil. Namístě je proto použití argumentu a contrario, nikoliv argumentu per analogiam.

K argumentu Instituce, že by bez výslovné žádosti nebylo možno zaručit, že peněžní prostředky budou použity k účelu zákonodárcem zamýšlenému, finanční arbitr v první řadě uvádí, že nic takového zákon Instituci neukládá. Podle § 304b odst. 2 občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 má peněžní ústav oznámit soudu, který nařídil výkon rozhodnutí, výplatu peněžních prostředků povinnému. Zákon však nestanoví účelovou vázanost těchto peněžních prostředků a peněžní ústav není oprávněn účel použití této částky zkoumat. Kromě toho použití částky vyplacené jako dvojnásobek životního minima jednotlivce k účelu zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb nelze zaručit ani v případě, že ji peněžní ústav povinnému vydá na základě výslovně formulované žádosti. Roli peněžního ústavu při výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu nelze jistě chápat tak, že Instituce

je povinna provádět dozor nad tím, zda prostředky vyplacené povinnému podle § 304b občanského soudního řádu jsou použity na úhradu základních životních potřeb povinného. Podstatné je, že je povinnému vyplatí, resp. umožní mu s nimi disponovat. To, že je povinný eventuálně použije na úhradu svých závazků vůči třetím osobám, navíc nutně neznamená, že je tímto způsobem nepoužívá na úhradu svých základních životních potřeb. Ani výplata třetím osobám na základě trvalého příkazu zřízeného či inkasa povoleného před doručením exekučního příkazu takové použití nijak nevylučuje.

Pokud jde o obavu Instituce, že peněžní prostředky mohou být vyplaceny někomu jinému než povinnému, pak má-li třetí osoba dispoziční oprávnění k prostředkům na účtu, potom udělení takového dispozičního oprávnění představuje zmocnění majitele účtu udělené třetí osobě, aby s peněžními prostředky na účtu disponovala namísto majitele. Jsou-li peněžní prostředky vyplaceny osobě s dispozičním oprávněním, jde ve skutečnosti o výplatu majiteli účtu prostřednictvím zmocněnce a v rozsahu vyplacených prostředků zaniká pohledávka majitele účtu za peněžním ústavem. Uvalení exekuce není situací natolik specifickou, že by v ní bylo třeba udělení zvláštní plné moci, aby osoba s dispozičním oprávněním mohla tyto peněžní prostředky použít. K takovému požadavku nenachází finanční arbitr v právním řádu ani ve smluvním ujednání stran žádnou oporu. Pokud finanční arbitr dovedl, že ze strany povinného není třeba zvláštní žádosti k výplatě dvojnásobku životního minima v situaci, kdy k účtu žádá další osoba dispoziční oprávnění nemá, a že naopak mají být tyto prostředky ponechány na účtu volně k dispozici, potom se použití těchto prostředků povinným nijak neliší od jejich použití zmocněncem, neboť ten jedná jménem a na účet povinného.

Vyplacení peněžních prostředků třetí osobě převodem z účtu (včetně převodů provedených na základě trvalého příkazu či ve formě inkasa) není podle názoru finančního arbitra v rozporu s požadavkem výplaty peněžních prostředků povinnému. Podstatné je, že peněžní prostředky jsou v dispozici povinného. Pokud by peněžní prostředky byly povinnému vyplaceny v hotovosti, také by nebylo možno dovést, že si povinný za ně nesmí nic koupit. Stejně tak by nebylo možno dovést, že je Instituce jakkoliv povinna dispozice s takto vyplacenými prostředky kontrolovat. Převod peněžních prostředků z účtu se uskutečňuje buď na základě příkazu povinného, či na základě jeho souhlasu uděleného ve vztahu k platebnímu příkazu příjemce (inkaso). Je to tedy povinný, kdo rozhoduje, zda budou peněžní prostředky z jeho účtu vyplaceny. Stejně tak je to povinný, kdo může trvalý příkaz zrušit nebo odvolat souhlas s inkasem v případě, že byly založeny již před doručením exekučního příkazu peněžnímu ústavu. Pokud by Instituce posuzovala, zda jsou peněžní prostředky vypláceny přímo povinnému nebo zda je povinný používá na uskutečnění převodu třetím osobám, znamenalo by to ve svém výsledku opět to, že by Instituce kontrolovala, k jakému účelu povinný tyto prostředky používá. Jak uvedeno výše, taková role Instituci v žádném případě nepřísluší.

Finanční arbitr si je vědom názoru uvedeného v odborné literatuře, že totiž „[j]e nepochybné, že povinný musí sám nárok u peněžního ústavu uplatnit, jinak mu nenáleží“ (Drápal, L., Bureš, J., a kol.: *Občanský soudní řád II. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009*).

Ačkoliv finanční arbitr považuje respektovanou komentářovou literaturu za důležité vodítko při výkladu právních norem, v případě § 304b občanského soudního řádu si nemohl nevšimnout určité nejasnosti v textu komentáře, který uvádí: „*Ustanovení § 304b vnáší do výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu úpravu jakési na účtu nezabavitelné nebo nepostižitelné částky, které se netýkají zákazy plynoucí z § 304 odst. 1 a 3, a povinnému zajišťuje minimální měsíční příjem. Tato částka je stanovena dvojnásobkem životního minima jednotlivce*

podle zákona č. 110/2006 Sb., o existenčním a životním minimu, ve znění pozdějších předpisů; částka životního minima jednotlivce činí měsíčně 3 126 Kč (srov. § 2 ŽivMin). Tato zvláštní konstrukce znamená, že do výše této částky (6 252 Kč) neplatí povinnost peněžního ústavu zablokovat účet povinného a povinný neztrácí právo s prostředky na účtu nakládat do výše této nezabavitelné částky. “

Dále je uvedeno toto: „Právní úprava v § 304b odst. 1 je velmi nedokonalá a zakládá celou řadu výkladových problémů. Především není zřejmé, zda povinným se rozumí jen fyzická osoba nebo i osoba právnická. Odkaz na životní minimum jednotlivce je jen odkazem na způsob výpočtu nezabavitelné částky, nikoliv subjektivním vymezením tohoto práva. Nicméně patrně mělo být tímto odkazem naznačeno, že nárok na nezabavitelnou částku se týká jen fyzické osoby. Je nepochybné, že povinný musí sám nárok u peněžního ústavu uplatnit, jinak mu nenáleží. “

Zatímco tedy komentář na jednu stranu považuje dvojnásobek životního minima jednotlivce za nezabavitelnou či nepostižitelnou částku na účtu (bez dalšího) a uvádí, že do jeho výše neplatí povinnost peněžního ústavu zablokovat účet povinného a povinný neztrácí právo s prostředky na účtu nakládat, na stranu druhou o několik řádků dále uvádí, že povinný musí sám nárok uplatnit. Přitom tato věta nenavazuje na předchozí text a není ani jasné, na základě čeho považuje závěr, že povinný musí sám nárok uplatnit, za nepochybný. Proto finanční arbitr považuje tento závěr za nejasný a nemůže se o něj při výkladu daného ustanovení opřít.

Zákonodárce, zřejmě vědom si neurčité a nejasné právní úpravy, se pokusil znění § 304b odst. 1 a 2 občanského soudního řádu poopravit, takže ve znění účinném od 1. 1. 2013, platí, že:

„(1) Zákazy uvedené v § 304 odst. 1 a 3 se nevztahují na peněžní prostředky do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu. Má-li u jednoho peněžního ústavu povinný více účtů, použije se věta první pouze u jednoho z těchto účtů.

(2) Peněžní prostředky podle odstavce 1 peněžní ústav vyplatí povinnému na jeho žádost nejvýše jednou. O tom musí být povinný při nařízení výkonu rozhodnutí poučen. “

S přihlédnutím ke všemu, co bylo dosud vyloženo shora, ani podle nové právní úpravy § 304b odst. 2 občanského soudního řádu, účinné od 1. 1. 2013, neztrácí povinný do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce právo vybrat peněžní prostředky z účtu, použít tyto prostředky k platbám nebo s nimi jinak nakládat. Peněžní ústav vyplatí povinnému prostředky do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce na jeho žádost nejvýše jednou, o čemž musí být povinný při nařízení výkonu rozhodnutí poučen. Ani zde však zákon neupravuje formu či obsah žádosti. Za takovou žádost by tedy podle názoru finančního arbitra musel peněžní ústav považovat a připustit platební příkaz k výběru či převodu peněžních prostředků, příp. souhlas s inkasem, ať už daný prostřednictvím bankomatu či jinou formou, a to bez ohledu na to, kdy byl platební příkaz či souhlas s inkasem povinným dán. Opět se zde nabízí srovnání s § 304a občanského soudního řádu, kde jsou na prohlášení činěné povinným kladeny poměrně specifické požadavky - prohlášení musí být písemné a je nutno v něm uvést účel platby, celkovou částku a jména zaměstnanců s uvedením výše mzdy (platu), náhrady mzdy (platů) nebo jiných plnění, která nahrazují odměnu za práci, jež jim mají být vyplaceny. Na rozdíl od tohoto prohlášení podle § 304a zákonodárce po povinném v § 304b nežádá, aby žádost byla podána nějakou určitou formou či aby v ní byl uveden účel platby – vyplacení této částky jako dvojnásobku životního minima jednotlivce.

Ani z nové právní úpravy tedy nevyplývá, že by výplata peněžních prostředků měla být vázána na žádost výslovně formulovanou na výplatu částky dvojnásobku životního minima jednotlivce.

Pokud jde o otázku, zda má být částka dvojnásobku životního minima jednotlivce na účtu ponechána i poté, co je výkon rozhodnutí (exekuce) proveden odesláním peněžních prostředků z účtu, finanční arbitr konstatuje, že občanský soudní řád nestanoví, že možnost výplaty peněžních prostředků odpovídajících dvojnásobku životního minima jednotlivce je nějak časově omezena, konkrétně že je omezena na dobu, než budou peněžní prostředky odeslány soudu (exekutorovi), nebo na dobu, po kterou se nacházejí přímo na účtu povinného. Jazykový výklad tohoto ustanovení tedy nesvědčí názoru, že by i prostředky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce, které byly ponechány na účtu k dispozici povinného, by měly být odeslány soudu (exekutorovi) v rámci výkonu rozhodnutí (exekuce).

Úprava obsažená v ustanovení § 304b občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, byla do zákona začleněna novelou provedenou zákonem č. 218/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Iniciátorem této ochrany povinného byl Veřejný ochránce práv, který ve svém návrhu odůvodnil novou úpravu neúnosným stavem, kdy v případě, že povinnému je na účet zasílána mzda, důchod nebo jiná sociální dávka a tento účet je obstaven, ocitá se povinný po určitou dobu zcela bez příjmu. Zatímco při výkonu rozhodnutí formou srážek ze mzdy je povinný chráněn ustanovením § 278 občanského soudního řádu, který stanoví zákaz srážení tzv. základní částky vypočtené dle nařízení vlády č. 596/2006 Sb., je-li povinnému zaslána nezabavitelná částka na účet, který je rovněž postižen výkonem rozhodnutí nebo exekucí, ustanovení o nezabavitelných částkách pozbývá smyslu, jelikož povinnému nezůstane ani ta část mzdy, která je dle zákona nepostižitelná výkonem rozhodnutí (§ 278 občanského soudního řádu). To samé se děje, pokud povinnému všechny jeho příjmy chodí na účet, který byl postižen výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Pokud zákon chrání tzv. životní minimum v případě, že povinný pobírá mzdu, důchod nebo sociální dávku, je nutné chránit toto životní minimum stejným způsobem i v případě, že jsou tyto příjmy zasílány na účet.

Vzhledem k výše uvedenému smyslu ustanovení § 304b občanského soudního řádu jako obdoby ochrany povinného podle § 278 občanského soudního řádu, podle kterého povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy základní částka, dovozuje finanční arbitr účelovým výkladem zákona povinnost peněžního ústavu na účtu povinného peněžní prostředky ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce zanechat i po vyrozumění o nabytí právní moci usnesení o nařízení exekuce, a to s ohledem na § 281 občanského soudního řádu, podle kterého je nepřípustné provádět srážky ze mzdy ve větším rozsahu, než dovolují ustanovení tohoto zákona, a to i když s tím povinný souhlasí. Jestliže tedy při srážkách ze mzdy nesmí být povinnému sražena základní částka a musí mu být vyplacena, pak by podle finančního arbitra měla zůstat i na jeho účtu podle § 304b občanského soudního řádu.

Finanční arbitr si je taktéž vědom, že Veřejný ochránce práv v Souhrnné zprávě o činnosti Veřejného ochránce práv 2008 ze dne 21. března 2009 (dále též „Souhrnná zpráva“) k situaci, kdy se v důsledku příkázání pohledávky z účtu povinného u peněžního ústavu, na který jsou běžně připisovány prostředky, jež jinak výkonu rozhodnutí (exekuci) nepodléhají vůbec nebo pouze částečně, ocitá povinný dočasně zcela bez prostředků, přičemž možnost čelit tomuto důsledku cestou částečného zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) pro nepřípustnost není pro pomalost takového postupu účinná, na str. 119 uvádí: „*Ochránce se domnívá, že popsaná situace je nadále neúnosná, a proto po vzoru některých zahraničních úprav navrhuje vložit do občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů) nové ustanovení § 304b tak, aby byla stanovena minimální částka (např. 4 000 Kč), která nesmí být postižena –*

musí být po určitou dobu na účtu zachována k volné dispozici povinnému. Ochránce doporučuje Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení novely občanského soudního řádu, která by zakotvila minimální částku, jež nesmí být při přikázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu po určitou dobu postižena.“

Veřejný ochránce práv tedy podle Souhrnné zprávy zamýšlel ponechat na účtu určitou částku k dispozici povinného pouze po „určitou dobu“. Není však jasné, zda a nakolik se zákonodárce při přijetí ustanovení § 304b opíral o odůvodnění obsažené v Souhrnné zprávě. Je třeba zkoumat, zda zákonodárce přijal tento závěr iniciátora nové právní úpravy beze zbytku a zda jej v právní normě také jednoznačně upravil, neboť vůle iniciátora určité právní normy se nerovná automaticky vůli zákonodárce při přijímání této právní normy. Jestliže tedy zákonodárce při vzniku nového ustanovení § 304b občanského soudního řádu zároveň neuvedl, že by ponechání určité částky na účtu bylo časově omezeno, nelze dovozovat, že by tomu tak bylo. Kromě toho i Souhrnná zpráva hovoří o „určité době“. Tuto dobu přesně nespecifikuje ani tato zpráva, ani ustanovení § 304b občanského soudního řádu, ani žádné jiné ustanovení občanského soudního řádu, a tuto neurčitost nelze překlenout extenzivním výkladem.

Instituce argumentuje, že zákon jí v § 307 odst. 1 a 2 občanského soudního řádu ukládá povinnost provést exekuci odepsáním vymáhané pohledávky a jejího příslušenství z účtu a jejím vyplacením oprávněnému, aniž by přitom stanovil, že z této částky je vyloučena částka dvojnásobku životního minima jednotlivce coby částka exekucí nepostižitelná, tak jako to činí např. v § 278 občanského soudního řádu u srážek ze mzdy, když stanoví: „*Povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy základní částka; způsoby jejího výpočtu stanoví nařízením vláda České republiky.*“ Výjimka ze zákazů uvedených v § 304 odst. 1 a 3 občanského soudního řádu se vztahuje pouze na tyto zákazy, a to od okamžiku doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (resp. exekučního příkazu) až do okamžiku jejího provedení. Zákon pouze stanoví, že až do okamžiku provedení exekuce může povinný s částkou odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce nakládat, jelikož se na ni nevztahují zákazy dispozic.

Finanční arbitr předně konstatuje, že tento argument se jeví nesmyslným v situaci, kdy k provedení exekuce, tedy k převodu peněžních prostředků na účet exekutora ještě nedošlo a Instituce stále odmítá povinnému dvojnásobek životního minima jednotlivce vydat, tak jak tomu je právě v posuzovaném případě. Potom totiž zákazy uvedené v § 304 odst. 1 a 3 občanského soudního řádu nadále trvají a stejně tak trvá výjimka z tohoto zákazu uvedená v § 304b odst. 1 občanského soudního řádu.

Instituce uvádí, že po zrušení účtu byly zarezervované prostředky převedeny na vnitřní účet Instituce a že dosud (konkrétně do 11. 6. 2013) k jejich převodu na účet exekutora nedošlo. Tuto skutečnost Instituce nijak nedoložila, finanční arbitr má tedy za prokázané pouze to, že dne 14. 9. 2013 odepsala z Účtu částku 26.731,50 Kč. Ze shromážděných podkladů nevyplývá, že by byly tyto prostředky dále převedeny exekutorovi či vráceny Navrhovatelce, finanční arbitr proto má za to, že tyto peněžní prostředky se v současnosti nacházejí v dispoziční sféře Instituce.

Jak výše uvedeno, Instituce měla ponechat částku odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce na Účtu k dispozici Navrhovatelce. Instituce však Účet dne 14. 9. 2013 zrušila. Instituce tvrdí, že peněžní prostředky rezervované z důvodu exekuce nemohou být vyplaceny majiteli účtu. Navrhovatelce tak nemohla být na její žádost vyplacena ani částka dvojnásobku životního minima jednotlivce, neboť o výplatu požádala až po zrušení Účtu. Ke dni zrušení účtu však přestala existovat pohledávka z účtu, která byla předmětem exekuce, a nárok

Navrhovatelky se transformoval do jiné pohledávky vůči Instituci, na kterou nelze vztáhnout právo na výplatu dvojnásobku životního minima jednotlivce.

Argument Instituce je vnitřně rozporný. Finanční arbitr souhlasí s názorem Instituce, že při zrušení účtu, na kterém vážne exekuce, nelze rezervované peněžní prostředky (ve výši přesahující částku dvojnásobku životního minima jednotlivce) vyplatit majiteli účtu. Pokud se však zrušením účtu na rezervované peněžní prostředky nepřestanou aplikovat ustanovení občanského soudního řádu (a exekučního řádu) upravující postup při provádění exekuce, není jasné, proč by se na ně neměla aplikovat všechna tato ustanovení, jinými slovy proč Instituce vůči těmto peněžním prostředkům sice nadále postupuje stejně jako při výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, ale odmítá aplikovat jediné ustanovení, a to právě § 304b občanského soudního řádu. Podle názoru finančního arbitra je v takové situaci nutno aplikovat všechna relevantní ustanovení občanského soudního řádu.

Pokud jde o rozdíly ve formulacích uvedených v případě výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy a v případě příkázání pohledávky z účtu, finanční arbitr dovozuje, že jsou logickým důsledkem odlišného mechanismu provádění těchto dvou druhů výkonu rozhodnutí. Při výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy je kromě odeslání sražené části mzdy oprávněnému také třeba dalšího aktivního kroku zaměstnavatele, tedy vyplacení základní částky zaměstnanci – povinnému. Při exekuci prováděné příkázáním pohledávky z účtu peněžního ústavu ale postačí, ponechá-li peněžní ústav povinnému částku dvojnásobku životního minima jednotlivce na účtu k dispozici.

Pokud jde o domněnku Instituce, že peněžní prostředky na účtu obvykle nebývají na rozdíl od mzdy jediným příjmem povinného, finanční arbitr nezjistil, na základě jakých skutečností Instituce k tomuto závěru dospěla. Finanční arbitr je naopak toho názoru, že další příjmy povinného jsou mu často zaslány právě na účet u peněžního ústavu, takže se stávají pohledávkou z účtu a de facto pak představují jediný příjem povinného.

Finanční arbitr nemohl opominout ani specifika provádění exekuce podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále jen „exekuční řád“), ve znění účinném do 31. 12. 2012. Přestože v tomto případě zatím k převodu peněžních prostředků na účet exekutora nedošlo a nenastala tak ani níže popisovaná situace, je postup provádění exekuce, resp. souběžná aplikace exekučního řádu a občanského soudního řádu dalším vodítkem při výkladu relevantních ustanovení občanského soudního řádu.

Podle § 52 odst. 1 a 2 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí, že *„[n]estanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Nestanoví-li tento zákon jinak, je exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu.“*

Podle § 44 odst. 3 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí, že *„[s]oud usnesením nařídí exekuci a jejím provedením pověří exekutora do 15 dnů, jestliže jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro nařízení exekuce, jinak návrh zamítne. Soud nařídí exekuci, aniž by stanovil, jakým způsobem má být exekuce provedena.“*

Podle § 47 odst. 1 a 2 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí, že *„[e]xekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, posoudí, jakým způsobem bude exekuce*

provedena, a vydá nebo zruší exekuční příkaz ohledně majetku, který má být exekucí postižen. Exekučním příkazem se rozumí příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů uvedených v tomto zákoně. Exekutor je povinen v exekučním příkazu zvolit takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše závazků povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění závazků povinného dosaženo. Exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu. Podle exekučního příkazu se exekuce provede po právní moci usnesení o nařízení exekuce.“

Je-li tedy výkon rozhodnutí prováděn podle exekučního řádu, není vydáváno a peněžnímu ústavu doručováno pouze usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, od jehož právní moci se odvíjí povinnost peněžního ústavu provést výkon rozhodnutí odepsáním peněžních prostředků z účtu povinného a odesláním na účet exekutora, nýbrž soud nejprve usnesením nařídí exekuci a jejím provedením pověří konkrétního exekutora. Ačkoliv se usnesení o nařízení exekuce povinnému doručuje, konkrétní způsob exekuce v něm stanoven není a povinný tak z tohoto usnesení nemůže zjistit, zda či který jeho účet bude postižen exekucí.

Usnesením pověřený exekutor teprve poté určí způsob provedení exekuce a k její realizaci vydá exekuční příkaz(y). Teprve exekučním příkazem přikáže konkrétnímu peněžnímu ústavu, aby z účtu povinného nevyplácel peněžní prostředky, neprováděl na ně započtení a ani jinak s nimi nenakládal a uloží mu další povinnosti podle § 304 an. občanského soudního řádu, který se v exekučním řízení použije přiměřeně. Exekuční příkaz pak doručí peněžnímu ústavu, a to v souladu s § 304 odst. 2 občanského soudního řádu dříve než povinnému. Výplata peněžních prostředků peněžním ústavem exekutorovi je však podle § 47 odst. 2 exekučního řádu vázána na právní moc usnesení o nařízení exekuce, nikoliv na právní moc exekučního příkazu samotného. To znamená, že se může stát (a v praxi se tak často také děje), že exekutor doručí peněžnímu ústavu vyrozumění o nabytí právní moci usnesení o nařízení exekuce zároveň s exekučním příkazem a peněžní ústav je pak v souladu s § 307 odst. 2 povinen provést výplatu peněžních prostředků exekutorovi již následující pracovní den. Přitom stále platí, že povinnému nesmí být exekuční příkaz doručen dříve než peněžnímu ústavu. V takovém případě je vyloučeno, aby povinný stihl požádat peněžní ústav o vyplacení dvojnásobku životního minima jednotlivce před provedením exekuce odesláním peněžních prostředků exekutorovi. Finanční arbitr nepovažuje za možné, aby zákonodárce konstruoval speciální oprávnění povinného na výplatu dvojnásobku životního minima jednotlivce, aniž by mu umožňoval toto oprávnění v praxi uplatnit.

Jestliže zákon nestanoví, že povinný musí u peněžního ústavu o výplatu peněžních prostředků požádat (resp. po 1. 1. 2013 nestanoví formu a obsah žádosti), a jestliže ani nestanoví, že možnost výplaty peněžních prostředků odpovídajících dvojnásobku životního minima jednotlivce je časově omezena na dobu, než budou peněžní prostředky zaslány exekutorovi (resp. v tomto případě dokud se nacházejí přímo na účtu povinného), nelze uplatňovat extenzivní výklad a dovozovat, co zákon nestanoví. V situaci, kdy existují dva protichůdné zájmy (zájem oprávněného na vymožení pohledávky a právo povinného na minimální životní úroveň), je nutno aplikovat výklad přísně restriktivní.

Instituce zdůrazňuje, že za řádné provedení exekuce přikázáním pohledávky z účtu odpovídá oprávněnému, který by se v případě nesprávného postupu mohl vůči ní domáhat neoprávněně zadržovaných prostředků. Finanční arbitr souhlasí, že Instituce za řádné provedení exekuce odpovídá. Instituce však v tomto směru neodpovídá pouze za nezkrácení oprávněného, ale také za nezkrácení povinného na jeho právech. Pokud Instituce bude při provádění exekuce postupovat nesprávně, resp. nikoliv v souladu s právními předpisy, kterákoliv ze zúčastněných

osob, tedy konkrétně jak oprávněný, tak povinný, se může na ní domáhat nápravy, pokud šlo o postup v jeho neprospěch. Finanční arbitr neshledává důvod, proč Instituce zdůrazňuje pouze odpovědnost vůči oprávněnému a odpovědnost vůči povinnému ponechává z hlediska svého možného postihu bez povšimnutí.

V dané situaci považuje finanční arbitr za potřebné uvést, jaký postup Instituce by byl správný. Instituce obdržela dne 7. 9. 2012 v 0:05 hod. Exekuční příkaz. V té době se na Účtu nacházel disponibilní zůstatek 7.242,50 Kč. Instituce měla proto ponechat na Účtu k volné dispozici částku 6.820 Kč (odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce ve smyslu § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů) a rezervovat částku 422,50 Kč. Částky, které byly z Účtu odepsány dne 8. 9. 2012 a 9. 9. 2012, tedy 1.200 Kč a 149,22 Kč, tak neměly být zúčtovány jako poskytnutí (kontokorentního) úvěru, ale měly být odepsány z kladného zůstatku na účtu. Příchozí platba z 12. 9. 2012 ve výši 19.489 Kč pak měla být (jak i skutečně byla) rezervována. Dne 13. 9. 2012, kdy bylo na Účtu nastaveno provedení inkasa ve výši 9.213 Kč, tak měl být na účtu kladný zůstatek ve výši 5.470,78 Kč, společně s peněžními prostředky poskytnutými jako kontokorentní úvěr tedy měl být použitelný zůstatek 15.470,78 Kč.

Podle § 105 odst. 1 zákona o platebním styku platí, že „*[p]oskytovatel může odmítnout provést platební příkaz pouze tehdy, nejsou-li splněny smluvní podmínky pro jeho provedení, nebo stanoví-li tak jiný právní předpis. Poskytovatel je povinen odmítnout provedení platebního příkazu, stanoví-li tak jiný právní předpis.*“

Podle čl. 29.4 Všeobecných podmínek „*[b]anka je oprávněna odmítnout provedení platebního příkazu zejména, když nejsou splněny následující podmínky pro jeho provedení:*

a) doručený platební příkaz není určitý, srozumitelný, úplný;

b) doručený platební příkaz neobsahuje všechny stanovené náležitosti;

c) na platebním účtu nejsou k dispozici dostatečné peněžní prostředky pro provedení platebního příkazu; bude-li bance doručen hromadný platební příkaz, jehož všechny položky nelze pro nedostatek peněžních prostředků provést, je banka oprávněna provést pouze část hromadného platebního příkazu, přičemž je oprávněna určit pořadí jednotlivých platebních transakcí a zbývající odmítnout; v případě většího počtu platebních příkazů, u nichž by nastal stejný okamžik přijetí, je banka z důvodu nedostatku peněžních prostředků pro provedení všech takových platebních příkazů oprávněna určit, v jakém pořadí a které platební příkazy provede a ostatní odmítnout;

d) klient nevyjádřil s platební transakcí souhlas (např. neautorizovaná transakce), nestanoví-li dohoda mezi bankou a klientem nebo tyto VOP jinak;

e) částka platební transakce, která má být na základě platebního příkazu provedena, překračuje horní hranici peněžních prostředků (limit platebního příkazu), kterou je Banka oprávněna stanovit.“

Podle vyjádření Instituce nebylo inkaso ve výši 9.213 Kč provedeno, protože na ně nebyl na Účtu dostatek volných prostředků, když kladný zůstatek byl v celé výši rezervován z důvodu probíhající exekuce a z poskytnutého úvěru ve výši 10.000 Kč byla již vyčerpána částka 1.349,22 Kč. Instituce tímto tvrzením podle názoru finančního arbitra míří na případ uvedený pod písm. c) článku 29.4 Všeobecných podmínek. Jak výše uvedeno, to, že na Účtu Instituce dne 13. 9. 2012 neevidovala dostatečné použitelné peněžní prostředky, bylo způsobeno nesprávným postupem Instituce ve vztahu k částce dvojnásobku životního minima jednotlivce, kterou měla na Účtu ponechat k dispozici Navrhovatelce.

Instituce tak byla povinna provést inkaso ve výši 9.213 Kč dne 13. 9. 2012.

Instituce místo toho rezervovala veškeré volné peněžní prostředky na Účtu ke dni 7. 9. 2012 a platby provedené Navrhovatelkou a své vlastní pohledávky vůči ní evidovala jako úvěr Navrhovatelce poskytnutý. Rezervované peněžní prostředky si pak ke dni zrušení Účtu převedla do vlastní dispozice. V tomto případě se vůbec nejedná o platební transakci, neboť zde chybí základní prvek platebního styku – zprostředkování přesunu peněžních prostředků od plátce k příjemci třetí osobou. Instituce se však tím, že si převedla do vlastní dispozice kromě prostředků oprávněně rezervovaných také peněžní prostředky ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce, bezdůvodně obohatila.

Podle § 451 občanského zákoníku platí:

„(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.

(2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Podle § 456 občanského zákoníku platí, že *„[p]ředmět bezdůvodného obohacení se musí vydat tomu, na jehož úkor byl získán.“*

Jelikož zde nebyl právní důvod, na základě kterého by Instituce byla oprávněna převést si částku odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce do své dispozice, je Instituce v souladu s § 451 odst. 1 ve spojení s § 456 občanského zákoníku povinna tuto částku vydat Navrhovatelce.

8. K výroku II.

Navrhovatelka požadovala po Instituci kromě vydání dvojnásobku životního minima jednotlivce také vrácení částky 1.700 Kč, kterou uhradila na žádost Instituce jako pohledávku při zrušení účtu.

Z vyjádření Instituce vyplynulo, že ve skutečnosti neměla za Navrhovatelkou pohledávku ve výši 1.700 Kč, ale ve výši 1.407,04 Kč. Z Výpisu finanční arbitr dovozuje, že tato částka byla tvořena součtem částek 1.200 Kč a 149,22 Kč odepsaných z Účtu 8. 9. 2012 a 9. 9. 2012 a částek odepsaných z Účtu dne 14. 9. 2012 ve výši 2 Kč (označená ve Výpise jako „za platbu z/do jiné banky“), 5 Kč (označená ve Výpise jako „za položky“) a 50,86 Kč (označená ve Výpise jako „za vedení Osobního účtu“). Od těchto částek byla odečtena částka ve výši 0,04 Kč připsaná na Účet dne 14. 9. 2012 (označená ve Výpise jako „kreditní úrok“).

Instituce tvrdí, že v den zrušení účtu nelze vyčíslit přesnou výši dlužné částky „z důvodu neproúčtovaných poplatků a úroků, případně nezaúčtovaných obrátů a čekajících budoucích obrátů“. Vzhledem k tomu, že rozdíl mezi uhrazenou částkou a částkou Institucí vyúčtovanou k úhradě tvrzené pohledávky, tj. rozdíl ve výši 293 Kč, byl Navrhovatelce již vrácen, finanční arbitr se nezabýval otázkou, zda byla Instituce oprávněna po Navrhovatelce požadovat částku vyšší, než kterou jí Navrhovatelka podle jejího tvrzení dlužila.

Pokud by Instituce ponechala na Účtu částku dvojnásobku životního minima jednotlivce volně k dispozici, pak by Instituce výše zmíněné částky Navrhovatelce zúčtovala nikoliv jako úvěr, ale

odepsala by je z kladného zůstatku, tj. z částky 6.820 Kč (finanční arbitr do této úvahy nezahrnul neprovedené inkaso ve výši 9.123 Kč, neboť jestliže provedeno nebylo, není jeho výše podstatná pro zjištění, zda Instituce má Navrhovatelce vrátit částku 1.407 Kč jako rozdíl mezi zaplacenou částkou 1.700 Kč a vrácenou částkou 293 Kč). Při podání Výpovědi by tak Navrhovatelce vrátila rozdíl mezi částkou 6.820 Kč a 1.407,04 Kč. Jinými slovy Navrhovatelka by v takovém případě získala k dispozici celkem částku odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce, která jí již byla přiznána ve výroku I. Není možné přiznat stejnou částku dvakrát.

9. K výroku III.

Protože finanční arbitr současně vyhovuje Navrhovatelce, je na místě, aby Instituci uložil podle § 17a zákona o finančním arbitrovi sankci v minimální výši stanovené tímto ustanovením 15.000 Kč, neboť Instituce je podle nálezu povinna zaplatit Navrhovatelce částku 6.820 Kč.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

P o u č e n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci. Nález je podle § 17 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi vykonatelný podle občanského soudního řádu, jakmile plyne lhůta k plnění.

V Praze dne 18. 7. 2013

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr